

דמדומי האלים

דמדומי האלים, או: כך חלפה לה תהילת העולם

פעם, התהליך היה ברור, מוסדר ומובטח: היו מוסדות, "נסיבות הזמנה אמנותית" קראתי להם בנעורי, שבידם הייתה סמכות הגושפנקא הבלעדית של "ההכרה האמנותית". היו "כוהנים" והייתה להם סמכות "קידוש". רוצה לומר, אם זכית והוזמנת לחצר המלכות לשמש בו "צייר המלך" – ראו מקרי רובנס, ולאסקז, ואן-אייק, גויא וכו' – ההכרה בך הייתה ברורה ובלתי ניתנת לערעור. טווח ההכרה הזו הוא כבר שאלה אחרת (וראו ב"וויקיפדיה" רשימה ארוכה של ציירי חצר שמעולם לא שמעתם שמהם). אם לא הכרה מלכותית, כי אז הכרת האפיפיור (מיכלאנג'לו, רפאל, ברניני וכו'). ואם לא הכרת האפיפיור, כי אז הכרת המוזיאון: כן, פעם, אם זכית לתערוכה במוזיאון מרכזי, שלא לומר תערוכה המלווה בספר עב-כרס שנכתב על ידי אוצר בעל שם – ההכרה בך כאמן הייתה "נעולה", fait accompli, עובדה מוגמרת. בהתאם, מערכת היררכית מורכבת סללה את דרכך אל תהילת ה"הכרה": בגרת את האקדמיה לאמנות, זכית בפרס חשוב ("פרס רומא" בימי הבארוק, "פרס סנדברג" או "פרס טרנר" בימינו), הצגת בגלריות נחשבות, צברת ביקורות חיוביות, אגרת מספר קטלוגים, והנה – סוף סוף – זכית לגושפנקא המוזיאולית הנחשקת.

זה כבר לא עובד. שאלה: האם תערוכה, המלווה בספר עב-כרס במוזיאון תל אביב מבטיחה כיום לאמן הכרה אמנותית אולטימטיבית? נודה על האמת: באמתחתנו רשימה ארוכה-ארוכה של אמנים, שהציגו תערוכות יחיד במוזיאון תל אביב בעשרות השנים האחרונות, ובחלקם (לא נציין שמות, כמובן) לא דבקה שום תהילת עולם. וספק אם תדבק אף פעם. הדבר חל גם על מוזיאונים נוספים בארץ.

ניתנת האמת להיאמר: המהפכה הגדולה שעובר עולם האמנות, ברחבי תבל ובישראל, ריסקה היררכיות ונתצה סמכויות. הנה כי כן, כאשר כולם אוצרים (בין אם בזכות המוני הקורסים לאוצרות ובין אם בזכות העדר כל יסות: "קח פטיש וקח מסמר, והי-הופ, אתה אוצר!"); כאשר כל אחד מרשה לעצמו להוציא ספר על יצירתו; כאשר אינספור בוגרי אקדמיות לאמנות מציגים באינספור גלריות; כאשר הדירוג בין גלריות לבין מוזיאונים אינו תמיד ברור – עיקרון הגושפנקא של ההכרה העליונה קרס.

הגבולות נפרצו. החירויות הגדולות, שזיכתה אותנו בהן הפוסט-מודרנה, תובעות מחיר. כאשר כולנו אמנים בזכות ה"תעשייה" התחרותית של האקדמיות לאמנות למיניהן, וכולנו אמנים בזכות אמצעי יצור אמנותיים זולים וידידותיים (מצלמות, וידאו), שלא לומר לכולנו אופציות בלתי מוגבלות של שפות ומיומנויות אמנותיות (כולל מה שקרוי "ציור רע" וצילום אגבי) – הלחץ על מערכת הדירוג וההכרה אינו ניתן לסכירה. לכאורה, פתיחת שדה האמנות בפני ההמונים אמורה הייתה להיות מלווה במערכת מהודקת וחמורה יותר של יסות, אך לא כן הוא. שמערכת היסות היא עצמה נפרצה. עתה, לא זו בלבד שאינספור גלריות, על כל גבעה ותחת כל עץ רענן, מאפשרות תערוכה, אלא שמושג החלל האלטרנטיבי, ובשיאו הרעיון הליבראלי החביב על מחבר שורות אלו – "אוצרות היא קיר ותשוקה" – מבטיחות נוכחות אמנותית לכל אוזח מכחול, אזמל ומצלמה. ואם עד לפני עשוריים, עוד ידענו להפריד הפרדה חד-משמעית בין גלריות סמכותיות לבין ה"שאר" (ובתחתית, הגלריות המושכרות), הרי שמכת הפלורליזם ה"ריזומי" (התפשטות הרוחב) משכה את שטיח האקסקלוסיביות גם מתחת לגלריות דוגמת "דביר" או "גורדון". האמנים המציגים בגלריות כגון אלו מספרם כה רב, וחביריהם האמנותיים כה מגוונים, עד כי נתקשה לייחס את גושפנקת ההכרה האולטימטיבית לעצם התצוגה באותן גלריות.

במרחב אמנותי, הנתון יותר מתמיד לשיקולי מימון, אמנים יכולים לממן תערוכה ולממן ספר; גלריות ואספנים מבוססים יכולים לממן תערוכות מוזיאוליות ליקיריהם ו/או לממן מערכת פרסום ויחסי ציבור שתאפיל לעתים על קריטריון האיכות האמנותית. היו דברים מעולם וכולנו מכירים את השמות. ה"מלכים" של שנות האלפיים, אותם אוליגרכים ואספני האלפיון העליון, אוספים יצירות בעלות ערך לצד יצירות נטולות כל ערך, וגם שמהם של אספנים אלה מוכר לנו בחלקם, הלא כן? מי, אפוא, יעניק את ההכרה האמנותית המבוקשת, כאשר כמות הפרסים המוזיאוליים – (רשימה חלקית מאד של פרסי אמנות ישראלים: "רפפורט", "סנדברג", "קוליר", "ז'ראר לוי", "י.פינס", "קבליון", "שפילמן", "אייזיק שטרן", "גבעון", "סנדל", "ישראלר", "קונסטנטינר", "אנדראה ברונפמן", "א.קולב", "ח.גמזו", "נ.דושניקי-קפן", "פונדיק" – – –) – הכמות הבלתי נסבלת הזו איבדה בהכרח מזוהרה. ובאמת, מי זוכר את אינספור הזוכים דקה לאחר שזכו?

הדברים ידועים: אוקיאנוס הפרסים הנ"ל הוא אחד האופנים שבאמצעותם מממן המוזיאון את עצמו. דהיינו, קבלת הפרס מממנת את התערוכה והקטלוג (והגבול בין קטלוג לבין "ספר" כבר טושטש ממון) וכך להקות הדגיגים, זוכי המוני הפרסים, מאכלסות את האקוריון האמנותי הגדול של המוזיאון, ובעל כורחן, מרדדות את אפקט ההכרה המוזיאולית.

קטגוריות

- (2) 100 שנות הדפס אמנותי
- (1) English texts
- (85) Uncategorized
- (12) אדורנו
- אופקים חדשים: מאוסף עפרת לאוסף לזין (ג) (1)
- אופקים רחבים יותר: מאוסף עפרת לאוסף לזין (ב) (1)
- אופקים רחבים: מאוסף עפרת לאוסף לזין (א) (5)
- אמנות בארוק (4)
- אמנות וספרות (46)
- אמנות יהודית (24)
- אמנות מיוזמית (2010): אמנות ישראלית בשנות האלפיים (53)
- אמנים נשחים (47)
- בספרים קודמים (1)
- בלזאל (23)
- האידיאה של האוצרות (21)
- האידיאה של האמנות הישראלית (49)
- האישה (7)
- ספר אהרון אבי (1)
- האמנות כדמיו וכסמל (67)
- הג והבור (15)
- הגינים על האמנות (127)
- היסטוריוגרפיה (5)
- המדיה האמנותית (38)
- ידיאו ישראל (10)
- יהדות וזמן (ספר) (1)
- כתבוני של: פרשנות לתנ"ך (36)
- מבראשית – קריאה בתורה (3)
- מודרניזם ארצישראלי (132)
- מולטימדיה (6)
- מונוגרפיות (11)
- ספר אהרון כהנא (8)
- ספר משה קטל (5)
- על השיפה (1)
- עם זו גאלת: הגדה אחרת (13)
- עשה לך תנ"ך (71)
- פוסטמודרנה (105)
- פילוסופיה (80)
- פיסול ישראל (48)
- פרוסט: בעקבות היפה האבוד (10)
- פרשת השבוע (35)
- ציור עכשווי בישראל (115)
- ציור ציוני (63)
- צילום ישראלי (2)
- צולבים בטלית (16)
- קרמיקה (7)
- רשעים (חל א') (1)
- שנים מכריעות (18)
- תרבות עברית (98)

...Search

זאת ועוד: אמן צעיר, שבגר אקדמיה לאמנות בתקופה זו, יודע לפשפש בקבריה האינטרנט ולדוג מתוכו המוני "קול קורא" לאינספור תחרויות, פרסים, בייאנלות ושאר תערוכות ברחבי העולם ובישראל. אם יתמיד (ויהיה ניתן בכישרון, מצרך לא נדיר), תוך שנים ספורות, יתנאה האמן הצעיר בדף "קורות חיים" שבו יתנוססו כן וכך תערוכות "חשובות" שזכה להציג בהם. מה שעשה רושם אתמול כבר אינו מרשים כיום. יותר מדי שבילים אל יותר מדי תהילות עמעמו את זוהר התהילה.

חברת הספקטקל שלנו שטופה בפרסומות אמנותיות: אנו מותקפים מדי שבוע על ידי גלי ענק של תערוכות חדשות, מאמרי preview וביקורות, המוזיאונים הגדולים הפכו למגה-רב-במות של המוני תערוכות בו-זמניות. יותר מדי אמנים מציגים יותר מדי תערוכות יחיד מוזיאוליות מדי שנה. שנוכל לייחס לתערוכה המוזיאולית את הערך העליון שייחסנו לה בעבר. זאת ועוד: מסגנת המדרוג שבין גלריות לבין מוזיאונים ספק אם עודנה מסגנת: יש גלריות מציגות תערוכות מוזיאוליות לכל דבר (תערוכת מירית כהן ב"גורדון"; או תערוכת "הארץ" של סיגלית לנדאו בגלריה "אלון שגב"); יש שהתערוכה המוזיאולית אינה מוסיפה על התערוכה בגלריה (והשוו, לדוגמה, תערוכת צילומי אסף שחם, שהוצגה בגלריה "מטפו רובאטו", שבמתחם נוהג בתל אביב, לתערוכות "פרס קונסטנטינר" שלו במוזיאון תל אביב). במקביל, פעם, כשנבחר אמן יחיד לייצג את ישראל בבייאנלה בוונציה. היה ברור לנו שמדובר באמו שזכה להכרה ישראלית עליונה. כיום. כשאמו (מוכשר להפליא. ללא ספק) דוגמת גלעד רטמו נבחר לייצג את פרוטיות וקובצי Cookie: אתר זה משתמש בקובצי Cookie. המשך השימוש באתר מהווה את ההסכמה שלך לשימוש באלו. לקבלת מידע נוסף, כולל מידע על השליטה בקובצי Cookies, ניתן לעיין בעמוד: [מדיניות קובצי ה-Cookie](#)

אפשר, ששורשי התפוגגותם של מסמני התהילה יסודם עוד בשחר הדמוקרטיזציה של האמנות: השתתפות המונית מדי של אמנים ב"סאלונים" של המאות ה-18-19, גם ה"פרסים" באירועים הללו (רכישת היצירה לאוסף המלכותי. מישהו זוכר את "הולדת ונוס" של אלכסנדר קבאנל, 1863?) – משקלם ה"קל" של אלה ברור היום. באורח פרדוקסאלי, הולדת המוזיאונים על ברכי המהפכה הצרפתית (ארמון "לובר" ההופך למוזיאון "לובר") – אותם מוזיאונים האמורים לחרוץ גורלות אמנותיים – הולדת זו כבר נשאה בחובה את זרע ירידת סמכותם של המוזיאונים בדין הדמוקרטיזציה. וכך, גם אותה מדיה המונית (העיתונות), שלבלבה על קרקע המהפך הדמוקרטי, היא זו שהבטיחה הכרה ציבורית לאמנים, אך היא גם זו שנגזר עליה מעמם הזר. ובמילים אחרות: ירידת האמנות מכס האלוהות והמלכות בעת החדשה. גזרה את דין דמדומי האלים, ועמם את דמדום תהילת האמנים.

לבי-לבי לאמן הצעיר משנות האלפיים: איני רואה כל דרך לפיה יזכה להכרה אמנותית ברת-קיימא, כזו שמעבר לתהילה הקיקיונית של "כוכב נולד". ביתר דיוק, איני רואה כל הישג פרטיקולארי, כזה או אחר, שיבטיח לו את ההכרה הגמורה. נתיב ההכרה של שנות האלפיים הפך, לפיכך, למסלול ארוך ומתיש, מסלול של חיים שלמים בהם יצליח או לא יצליח האמן להבטיח לעצמו עוד ועוד הישגים וכיבושים, אשר – רק במצטבר – יהפכו לנוכחות כבדת משקל ובלתי ניתנת לערעור. כן, התהילה האמנותית בתקופה זו של שפע תחבולות-נוכחות כמוה כפסיפס עמלני, שאותו נטבע האמן הצעיר לבנות רסיס אחר רסיס. Sic creatus gloria mundi: כך נוצרת. (אולי) תהילת עולם.

Share this

אהבתי

להיות הראשון שאוהב את זה.

באותו נושא

[ארץ עוץ, או: המסע אל היופי](#)
ב-"אמנות וספרות"

[התשוקה לארכה](#)
ב-"הגיגים על האמנות"

[הפרוטוקול על זקני ציון](#)
ב-"תרבות עברית"

Posted on 18 February 2013 at 2:00 pm | [פוסטמורנה](#) | [RSS feed](#) | [להגיב](#) | [Trackback URL](#)

להשאיר תגובה

לכתוב תגובה...

תגיות

לוח שנה

ארכיון

קישורים

פברואר 2013						
א	ש	ז	ה	ד	ג	ב
3	2	1				
10	9	8	7	6	5	4
17	16	15	14	13	12	11
24	23	22	21	20	19	18
			28	27	26	25
» מרץ <			» ינו <			

נובמבר 2019

אוקטובר 2019

ספטמבר 2019

אוגוסט 2019

יולי 2019

יוני 2019

מאי 2019

אפריל 2019

מרץ 2019

פברואר 2019

ינואר 2019

דצמבר 2018

נובמבר 2018

אוקטובר 2018

ספטמבר 2018

אוגוסט 2018

יולי 2018

יוני 2018

מאי 2018

אפריל 2018

מרץ 2018

פרטיות וקובצי Cookie: אתר זה משתמש בקובצי Cookie. המשך השימוש באתר מהווה את ההסכמה שלך לשימוש באלו. [מדיניות קובצי ה-Cookie](#) לקבלת מידע נוסף, כולל מידע על השליטה בקובצי Cookies, ניתן לעיין בעמוד: [מדיניות קובצי ה-Cookie](#)

להסכים ולסגור

ספטמבר 2017
אוגוסט 2017
יולי 2017
יוני 2017
מאי 2017
אפריל 2017
מרץ 2017
פברואר 2017
ינואר 2017
דצמבר 2016
נובמבר 2016
אוקטובר 2016
ספטמבר 2016
אוגוסט 2016
יולי 2016
יוני 2016
מאי 2016
אפריל 2016
מרץ 2016
פברואר 2016
ינואר 2016
דצמבר 2015
נובמבר 2015
אוקטובר 2015
ספטמבר 2015
אוגוסט 2015
יולי 2015
יוני 2015
מאי 2015
אפריל 2015
פברואר 2015
ינואר 2015
דצמבר 2014
נובמבר 2014
אוקטובר 2014
ספטמבר 2014
אוגוסט 2014
יולי 2014
יוני 2014
מאי 2014
אפריל 2014
מרץ 2014
פברואר 2014
ינואר 2014
דצמבר 2013
נובמבר 2013
אוקטובר 2013
ספטמבר 2013
אוגוסט 2013
יולי 2013
יוני 2013
מאי 2013
אפריל 2013
מרץ 2013
פברואר 2013
ינואר 2013
דצמבר 2012
נובמבר 2012
אוקטובר 2012
ספטמבר 2012
אוגוסט 2012
יולי 2012
יוני 2012

פרטיות וקובצי Cookie: אתר זה משתמש בקובצי Cookie. המשך השימוש באתר מהווה את ההסכמה שלך לשימוש באלו.
לקבלת מידע נוסף, כולל מידע על השליטה בקובצי Cookies, ניתן לעיין בעמוד: [מדיניות קובצי ה-Cookie](#)

להסכים ולסגור

דצמבר 2011
נובמבר 2011
אוקטובר 2011
ספטמבר 2011
אוגוסט 2011
יולי 2011
יוני 2011
מאי 2011
אפריל 2011
מרץ 2011
פברואר 2011
ינואר 2011
דצמבר 2010

בלוג בוורדפרס.קום.

ט

פרטיות וקובצי Cookie: אתר זה משתמש בקובצי Cookie. המשך השימוש באתר מהווה את ההסכמה שלך לשימוש באלו.
לקבלת מידע נוסף, כולל מידע על השליטה בקובצי Cookies, ניתן לעיין בעמוד: [מדיניות קובצי ה-Cookie](#)

להסכים ולסגור